

Ritzenthaler M. L., Vogt-O'Connor D. with Zinkham H., Carnell B., Peterson K. *Photographs: archival care and management*. Chicago : Society of American Archivists, 2006, 529 str.

Novi priručnik grupe autora na čelu s Mary Lynn Ritzenthaler i Diane Vogt-O'Connor u izdanju Društva američkih arhivista pod nazivom "Photographs: archival care and management" najavljen je kao zamjena za postojeći naslov "Administration of Photographic Collections"¹ objavljen davne 1984. godine kao dio serije publikacija "Basic Manual Series" i kao takav zahvaća mnogo širi spektar informacija neophodnih za skrb o zbirkama fotografija smještenim u arhivima, knjižnicama, muzejima te ostalim kulturnim institucijama. U ovom novom izdanju neka od poglavlja starog priručnika zadržana su uz manje izmjene, neka su dopunjena recentnim spoznajama, dio je iznova napisan što je uvjetovano velikim promjenama kroz posljednja dva desetljeća, dok su neka poglavlja u potpunosti nova. Rezultat je nova knjiga, napisana u potpunosti na temelju iskustava djelatnika arhivskih ustanova i usmjerena na probleme vezane uz obradu fotografskih zbirki neovisno o njihovoj veličini, starosti, stanju ili učestalosti upotrebe.

Ovaj opsežni priručnik organiziran je u trinaest glavnih poglavlja u kojima se, uz obilato korištenje ilustracija, obrađuju teme iz povijesti fotografije, posebnosti određenih povijesnih fotografskih procesa, istraživačkog rada na fotografijama, vrednovanja i otkupa fotografskih zbirki, pristup informacijama, opisivanja i katalogiziranja, zaštite, problema vlasništva i autorskih prava, digitalizacije te financiranja projekata vezanih uz zaštitu zbirki fotografija. Ovaj glavni dio dopunjen je raznim dodacima, rječnikom, opsežnom bibliografijom te kazalom.

Prvo poglavlje (str. 1-21) naslovljeno je "Photographs in Archival Collections" i jedno je od dva poglavlja preuzeta u cijelosti iz priručnika iz 1984. godine. Ovo poglavlje donekle funkcionira kao uvodnik te nas kroz njega autorice uvode u svijet fotografije, promatrajući ga s raznih aspekata, od povijesnog preko čisto estetskog do sociološkog. Nadalje, čitamo ukratko o karakteristikama fotografija, zatim o njihovoj dokumentarnoj vrijednosti, fotoreportaži i amaterskoj fotografiji te statusu fotografije u svijetu umjetnosti.

Drugo poglavlje (str. 22-58) "History of photographic processes" jedno je od ključnih za razumijevanje složenih osobitosti povijesnih fotografija kao preduvjeta za njihovu pravilnu pohranu te skrb za fotografske zbirke. Širok spektar fotografskih procesa pohranjenih u arhivima, knjižnicama i muzejima zahtijeva različite načine pohrane, od različite ambalaže do drugačijih uvjeta unutar samih spremišta, jednako kao i pravodobno preventivno djelovanje prema manje posto-

---

¹ Taj je priručnik 2004. godine preveden na hrvatski i objavljen u izdanju Hrvatskog državnog arhiva (Mary Lynn Ritzenthaler, Gerald J. Munoff, Margery S. Long, Upravljanje zbirkama fotografija, Zagreb 2004).

janim fotografskim tehnikama, kako ostale fotografije ne bi bile ugrožene. Jednako tako, poznavanje osobitosti pojedinih procesa pomaže nam pri datiranju nekih fotografija te određivanju prioriteta pri preuzimanju i samoj obradi. U poglavlju nam autori objašnjavaju neke od osnovnih fotografskih pojmova te opisuju i ilustriraju neke od najčešćih fotografskih procesa s kojima se možemo susresti prigodom rada s fotografijama.

Poglavlje pod naslovom "Reading and researching photographs" (str. 59-77) govori o tome kako čitati i razumjeti informacije koje su nam date fotografskom slikom odnosno načinom na koji je sama fotografija izvedena, a kao preduvjet za razumijevanje, obradu ili istraživački rad na fotografskim zbirka.

Četvrto poglavlje (str. 78-133) nosi naslov "Appraisal and acquisitions" i bavi se problemima prikupljanja fotografija, rada sa stvarateljima i donatorima fotografskog gradiva te procjenom ponuđene građe. Osobito se ističe važnost uspostavljanja politike preuzimanja gradiva sukladno profilu same institucije odnosno njene nadležnosti te izrade i vođenja dosjea stvaratelja i imatelja fotografskog gradiva od interesa za instituciju, a dane su i okvirne smjernice za procjenu fotografija i fotografskih zbirki. Poglavlje je dopunjeno s pet ogleđnih priloga dodanih na kraju.

Peto poglavlje pod naslovom "Accessioning and arrangement" (str. 134-163) i šesto "Description and cataloging" (str. 164-206), u cijelosti su posvećena obradi fotografskih zbirki odnosno postupcima koje je potrebno obaviti od trenutka preuzimanja zbirke do davanja fotografija na korištenje istraživačima. Oba su poglavlja popraćena mnoštvom primjera izdvojenih u zasebne tablice i ilustracije.

Šesto poglavlje "Preservation" (str. 207-256) bavi se pitanjima zaštite fotografija, od izrade plana preko zaštitnih materijala za različite vrste fotografija, do stvaranja optimalnog okruženja u kojima će fotografije biti pohranjene. Također govori o fizičkoj strukturi i kemijskoj prirodi fotografije, oštećenjima koja se mogu pojaviti, pravilnom rukovanju fotografijama te specifičnim uvjetima čuvanja za pojedine vrste fotografija. Na ovo se poglavlje nadovezuje iduće, osmo poglavlje "Integrating preservation and archival procedures" (str. 257-270) koje govori o načinima na koje se pitanja zaštite fotografskih zbirki mogu uključiti u različite faze arhivske prakse.

Deveto poglavlje nosi naslov "Reference services and the research room" (str. 271-297) i u njemu je opisan rad s korisnicima i istraživačima fotografskih zbirki, odgovaranje na razne vrste upita, organizacija čitaonice, izdavanje građe, izrada kopija, postupci u izvanrednim slučajevima te školovanje i usavršavanje osoblja. Kao dopuna, na kraju poglavlja dodana su dva ogleđna priloga.

Deseto poglavlje (str. 298-349) pod naslovom "Legal and ethical issues of ownership, access, and usage" obrađuje probleme vezane uz preuzimanje fotografija, vlasništvo, autorska prava, klasificiranje tajnosti građe te eventualna ograničenja dostupnosti pojedinih fotografija ili zbirki. Kao i prethodnom i ovom su

poglavljju kao svojevrsna ilustracija dodani prilozi (njih osam) iz prakse nekoliko američkih institucija.

Jedanaesto poglavlje "Copying and duplication" (str. 350-375) govori o izradi kopija za potrebe same institucije, korisničkih kopija, načinima i formatima za izradu kopija, zaštitnoj ulozi kopija te financiranju programa sustavnog kopiranja i nekim drugim problemima vezanima uz to.

Dvanaesto poglavlje "Digitizing photographs" (str. 376-407) fokusirano je na stvaranje digitalnih zapisa iz postojećih fotografskih pozitivna i negativna. Najprije se razmatra iskoristivost digitalne slike i načini njene primjene, zatim je dan opis planiranja čitavog procesa od odabira građe preko načina snimanja do zaštite samih digitalnih zapisa. Slijede smjernice za tehničko razumijevanje pojmova i na kraju osvrt na kontrolu kvalitete te načine upravljanje digitalnim snimcima.

Posljednje, trinaesto poglavlje (str. 408-455) "Outreach: public programs, public relations, and fund - raising" naglašava važnost kvalitetnih programa kojima se korisnike i javnost informira o radu institucije, a isti mogu poslužiti i kao jamstvo za potencijalna sponzorstva odnosno odobravanje novčanih sredstava kako bi planirani projekti bili što kvalitetnije izvedeni. I ovo je poglavlje također dopunjeno sa sedam priloga. Među dodacima (str. 456-486) je popis dobavljača i materijala za čuvanje fotografija, prijedlog organiziranja radnog mjesta za rad na zaštiti fotografija, izvori financiranja projekata zaštite fotografija, popis organizacija i internet stranica vezanih uz poslove zaštite fotografskih zbirki te izvori za daljnje učenje i usavršavanje. Svi su navedeni dobavljači, izvori financiranja i organizacije isključivo vezani uz Sjedinjene Američke Države. Nakon dodataka slijede još rječnik pojmova (str. 487-492), bibliografija (str. 493-510), bilješka o autorima i kazalo.

Nakon svega navedenog možemo zaključiti kako je novi priručnik, širinom zahvata kroz trinaest opsežnih poglavlja ilustriranih s blizu tri stotine fotografija, više nego dostojno zamijenio preko dvadeset godina starog prethodnika i postao nezaobilazna literatura za kvalitetnu skrb o fotografskim zbirkama u arhivima i ostalim srodnim institucijama. Ovaj "kompendij prakse", kako ga u uvodu nazivaju sami autori, zahvaća sve bitne aspekte rada s fotografijama, a ono što ga bitno izdiže od stare verzije jest iscrpno poglavlje o danas sveprisutnoj digitalizaciji te suvremeni pristup fotografiji kao povijesnom izvoru odnosno predmetu istraživanja. Apsolutna iskoristivost i nezaobilaznost priručnika na svim razinama rada s fotografijama ne može se uopće dovesti u pitanje. Ipak, ostaje stanovita bojazan o rapidnom starenju informacija vezanih uz digitalnu tehnologiju, no istodobno i nada kako na novi priručnik nećemo trebati čekati sljedeće dvadeset i dvije godine.

Hrvoje Gržina